

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdex Magistratvs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. IV. De Religione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

inutilis disciplinæ. consultissimam deinde docendi viam requirit, quam per interpretationem legum historicam, ætiologicam, analogicam, pragmaticam, & forensam vestigandam censet, & insigniter docuit Ioachimus Hopperus duobus libris elementorum iuris, quos in epitomen eruditè cōtraxit Martinus Delrio, lectu utilissimam. sed quæcumque ratio ineatur, ea semper retinenda est, quam proponit Iustin. vt primò leui ac simplici viâ, post deinde diligentissimâ atque exactissimâ interpretatione singula tractentur. deinde vt id semper obtineatur, vt iuris prudentia non sit ancipitis vsus, sed cum vera prudentia, iustitiâque connexa. vt ne verbotenus acutè tantùm, sed ad vsum popularem atque civilem differatur, ne leges eatenus tantùm discantur, quatenus litigandi artem, vsumque præbent; sed etiam ius publicum quàm minimè negligatur. emeriti rude ne donentur, & in Rempublicam emittantur scholasticis coronis redimiti, nisi ad seueram normam explorati. ne cruda adhuc studia in forum propellant, ne audaciâ pro sapientia vtantur, ne professionem ex dignitate non sustineant, ne initiatos se credant, & tantùm in vestibulo iurisprudentiæ hæreant. Hæc inquit vt à principijs suis curentur inuigilandum est Principi, illisque qui consilia eius dirigunt. vt Academiæ ijs institutis reformatur, quibus selecti iuuenes, selecti sint magistri, selectæ scholarum leges. quæ & illos doceant hos pro merito reuereri, nec honoraria & publica stipendia desint. quibus se hi venerabiles, & à vili paupertate vindictos exhibeant. Collegiorum fundationes Principali beneficio & auctoritate promoueantur, loca publica designentur, & titulis graduum, citra abusum, ornentur studiosi, & privilegijs animentur: quæ etiam per speciales Iudices conseruentur. Quæ etiam omnia late nec minus eruditè prosequitur Pet. Greg. Tholos. *de Rep. lib. toto 18.*

C A P. I V.

De Religione.

EX his quæ dicta sunt conficitur de Religione sciscere ad supremam potestatem pertinere. quod in Batavis conatur demonstrare Grotius in *Apolegetico suo*. Quare & solent supplicationes hî decernere, penes quos rerum summa, vbi que habendas, pro rebus feliciter gerendis. cuius rei auctoritas olim in libera adhuc Repub. Romana penes solum Senatam erat. & hodie Turca receptis in fidem regulis multa imperij iura remittit, publicas tamen preces, pro salute Principis in templis passim faciendas excipit.

i.
Quo sensu
spectet ad
Supremum
Principem de
Religione
sciscere.

Cæterum Grotius, & qui, vt ille, scribunt politici, hanc de religione statuendi auctoritatem ei attribuunt, penes quem est rerum summa, & supremum arbitrium; eo modo accipiendi sunt, quo interpretamur ius Regis à Samuele propositum 1. Reg. c. 8. vt quæ ibi pro iure Regis edicuntur, nõ ius quidem sint licitum Regi, sed externâ auctoritate, cui resisti non possit, munitum, vel minâ violentiæ Regiæ. nam omnis à Deo potestas data est ad iusti atque æqui conseruationem, non iniuriæ isagogem: ad pietatis, veræ religionis cultum, non falsæ stabilimentum. *Debes Imperator*, inquit Leo Pontifex ad Leonem Imp. *incunctanter aduertere regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam. Quare si Imperator*, inquit Ioan. Pap. d. 96. *Catholicus est, quod saluâ pace ipsius dixerim, filius est, non præsul Ecclesiæ: quod ad religionem competit, discere ei conuenit, non docere. Cùm ad verum ventum est*, inquit Nicolaus Papa, c. 6, d. 96. *Ultra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium usurpauit. quoniam idem Mediator Dei, & hominum, Homo Christus Iesus, sic actibus proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit. & Gelasius c. 12. ibid. obsequi solere Principes Christianos, non suam præponere potestatem, Episcopis caput subdere Principem solitum, non de capitibus eorum iudicare. Profectò sicut quamuis parua ciuitas prerogatiuam presentis regni non minuit, sic Imperialis presentia mensuram dispensationis religiosæ non mutat. cap. sicut. & quæ plura alia habet Gratian. dict. dist. 96. & eleganter Iustin. in princip. Nouel. quomodo oporteat Episcopos. 6. Maxima quidem inter homines dona Dei sunt à suprema collata Clementia, Sacerdotium, & Imperiũ. quorum illud quidem diuinis ministrans; hoc autem humanis præsidens, ac diligentiam præstans rebus, ex vno eodemque principio, vtraque procedentia humanam exornant vitam. Itaque Imperium rebus humanis præest, Sacerdotium diuinis. Alij sunt, inquit Chrysost. termini Regni, alij Sacerdotij: sed hoc illo maius est. neque enim ex auro aut gemmis aestimari debet. Rex quæ sunt in terris sortitus est: Sacerdotij ius à supernis descendit. & infra: Sacerdotis thronus in cælis collocatus, de cælestibus negotijs pronuntiandi habet auctoritatem. Interroga Sacerdotes legem, Agg. 2. Labia enim Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Malach. 2.*

Itaque Principum est ius, & piorum consuetudo, non nouum aliquid de religione, de fide, de sacris statuere: verum ita leges scribere, vt quæ ab ijs, qui Ecclesiæ præsunt, decisa sunt, imitando recipi, exequi, obseruari iubeant. sic Iustin. in Nouel. de sanctis Episc. 12 3. secundum editionem Haloandrinam (nam in cæteris hæc desunt) si leges (inquit) quarum potestatem fidei nostræ Deus pro suo erga homines amore con-

credi-

credidit, per omnia firmas & stabiles conseruari ad subditorum securitatem studemus: quanto plus studij debemus circa sacrarum regularum & diuinarum legum obseruationem reponere, quæ pro salute animarum definitæ & constitutæ sunt. & inferiùs: Sequentes igitur (inquit) ea quæ sacris definita sunt Canonibus, pragmaticâ legem facimus, &c. similiter & in Nouella, quomodo oporteat Episcopos. 6. §. 1. Sancimus igitur, inquit, sacras per omnia sequentes regulas, &c. Exequendo ergo, sacras regulas sequendo, & quæ sacris Canonibus definita sunt, boni Principes leges ferunt de rebus sacris, non iudicando de ijs, aut Ecclesijs, c. 10. x. de Constit. de cultu, de ministris, & ministerijs: de quibus multa Iustin. in Auth. de synodis vocandis, de hæresibus extirpandis, de bonorum Ecclesiasticorû vsu, abusu. sic & à brachio seculari coërcentur blasphemii, magi, mathematici, malefici, sortilegi, astrologi iudiciarij, atheistæ, alijq; contra Majestatem diuinam, ac primam decalogi tabulam peccantes. Male ergo Alberic. Gentil. tract. de potest. Reg. abs. negat ijs Principibus Supremorum nomen cõuenire, qui in sacris Papam agnoscunt. quâ doctrinâ excutit omnes etiam Angliæ Reges, qui post Christianismum regnarunt ante Henric. VIII.

Nationes omnes & formatissimæ Resp. atque in primis Romana summam rationem Religionis habuerunt, omnesque toto orbe sapientes & philosophi eam suis sequacibus tradiderunt doctrinam, tantamq; Religionis vim esse etiam impij semper sunt fassi, ut & illi in administranda Republica Religionis obtentu semper sint vsi.

Porro Religio Christiana eâ est supra cæteras excellentiâ, quâ veritas supra falsum, supra imaginem, supra umbram. per eam diuinum Numen, illius circa res omnes creatas, atque præsertim homines ad imaginem illius formatos prouidentia noscitur, sine eius scientia, & decreto nec vnum folium ex arbore decidere; capillos omnes ei numeratos esse, omnium paternam sollicitudinem gerere, præsertim Regum & supremorum Principû; qui præcipua illius in terris sunt simulacra, illius imitatione, & auctoritate hæc humana gubernant. Adeoque verum Deum, verum Dei cultum, veram Religionem amplecti, sequi, promouere eos oportet: tanto zelo, quanta laus est imagini viuidissimè prototypû representare. curare quam maxime, ut subditi veram ac puram Religionem profiteantur (quæ omnia distinctè & latè prosequitur Ribad. l. 1. de Princip.) summa ratio est, quæ pro Religione facit, l. sunt de Rel. & sump. fin. quod in eam committitur, in omnium fertur iniuriam, tantoque cura maior animæ impendenda est, quanta hæc corpore præstat. l. Sanci. 18. Cod. de sacrosanct. Eccles. cap. aurum. 12. quest. 2. Insigne

2.
Excellentia
Christiana
Religionis.

3.
Cura Christi-
anorum
Principum
circa Reli-
gionem.

moni-

monitum Mæcenatis ad Octau. Augustum, Deum semper & ubique cole, vt moribus patriæ est receptum. ad eundemque cultum alios compelle. peregrinarum verò religionum auctores odio & supplicijs prosequere, non modò Deorum gratiâ, quos qui contemunt, haud dubiè nihil quoque magni faciunt: sed propterea etiam quod qui noua numina introducunt, multos ad vtendum peregrinis legibus alliciunt; hinc coniurationes, coitiones, & conciliabula existunt, minimè principatui commoda res.

Itaque conuenit Principes Magistratusque Deum ipsos colere sincerè, reuerenter, & ritè, vt moribus veræ Christianæ religionis receptum est: & ad eundem ritum alios compellere: peregrinarum verò religionum, nouarumvè interpretationum auctores odio, & supplicio prosequi.

Antiqua & incontaminata Religio Christiana, veteris testamenti Tabulas, & noui complectitur, veluti indubitatas fidei suæ tesseras: & doctrinam siue scriptis, siue per manus traditam ab Apostolis in hoc vsque tempus receptam. quibus succenturiantur œcumenici Ecclesiæ conuentus, qui, cum boni agricolæ æmulus zizania sparserit, coire solent, & Spiritu sancto afflati, lucem præferre, internoscendo vero semini, &, quid Ecclesia Christi credendum proponat, demonstrare. quæ quoniam ex Christi promisso errare numquam poterit, eius decisiones indubiâ fide recipiendæ sunt. vt rectè Iustin. primis quatuor Ecclesiæ Concilijs œcumenicis eam fidem tribui iusserit, quæ quatuor Euangelijs debetur. Id quod statuendum est de omnibus alijs œcumenicis Ecclesiæ conuentibus, de quibus idem Christi promissum, eundem Spiritum Præsidem habemus.

4.
Circa hæ-
resim.

Sed quoniam hominum improbitas & maligni spiritus inuidia, à debito officio plures auocat, tolerante Deo, ad bonorum probationem: (oportet hæreses esse) vt pura fides magis eluceat;

Scilicet vt fuluum spectatur in ignibus aurum,

Vt tamen est homini illi, qui quod necesse est vt fiat, vitio suo facit, vt per se fiat: Principes conuenit armari zelo, & contra huiusmodi noxias insurgere. exemplo piorum & magnorum Principum, qui strenuè, magnoque feruore, totisque viribus Religionem defenderunt, incontaminatamque in suis ditionibus seruauerunt. quibus Deus in vicem fausta, scelicia, diuturna imperia tribuit: & contra eos, qui Religionem contempserunt, cladibus infinitis afflixit, regna, & dominatus subuertit, eandemque sortem ijs immisit, qui per hypocrisim Religione sunt abusi, vel falsam religionem parando principatui, aut rebus nouandis subiecerunt. quos vltix scelerum diuina dextera impunitos nunquã pertransijt. quæ omnia latè Greg. Thol. de Rep. l. 12. Non

Non lubet hîc disputare, num liceat aut expediat in vna Republica plurium Religionum exercitia admittere. fecerunt id Ribad. *de princip. l. 1. c. 23. & 24.* alijque. lubet tantum queri de malignitate nostrorum temporum, quæ multis locis, non quid expediat disputandum reliquit, sed quid fieri possit circumspiciendum. nam quis neget licere pati, quod emendare non possis? quis affirmet expedire, quinimò licere in præsens periculum adducere totam Religionem, totum populum Catholicum, vt paucos auos in rectam viam cogas? qui extrema desperatione animati susque deque omnia vertant, & demum veram Religionem pessumdant, in Ecclesia, politiaque anarchiam inducant?

5.
De diuersis
in vna Rep.
religionibus.

Non licere quidem Principi, qui possit profligare hostes Dei, amicos habere; non licere hæreticos in sua ditione pati, quos propellere possit; pridem ecclisum est à Concilio Magno Lateranensi. *c. excommunicamus. §. moneantur. x. de hæret.* Decisioni iusio & pœna adiecta est, vt omnino id Principes faciant, alioquin dominatu excidant. qui alijs Principibus cederatur, qui hostes se Dei hostium profiteantur. Cum verò vires non suppetunt, voluntas, atque affectus pro effectu pensantur, dummodo quantum fieri potest, legibus & prouidentia caueatur, ne fides, ne religio damnium capiat. quæ supra vires est necessitas, non habet legem. Impossibile nulla est obligatio. *Bona fide,* inquit *d. §. moneantur, pro viribus exterminare studebunt.* etiam Constantinus initio susceptæ Christianæ fidei, non statim re ipsâ, quæ desiderio, expleuit. Parabola Regis expendentis *Luc. 14.* an cum decem millibus possit occurrere illi, qui cum viginti millibus venit ad se, id nos docet. Quod si nec satis constet, si velit Princeps quid possit, si subditi malè velint, quid sint ausuri; prudenter admodum versari hac in re debet. præsertim si is ditionis eius situs est, vt fœdera inire subditi possint cum vicinis aliquibus sinistra religionis Regibus, aut Rebuspubl. qui etiam auxilia militaria facile possint submittere, & per hoc statum, Religionemque in certius periculum adducere. Attentissimè ergo aduigilare debet, ne quæ fiant cottiones, ne quæ ad externos legationes: denique ea remedia suauiter adferre, quibus ad meliorem mentem citra malitiam seducti renouentur. Ij autem quorum error immedicabilis est, non vno simul edicto proscribantur, ad carcerem aut crucem trahantur, præsertim in nationibus melancholicis, quæ austeritate pœnarum non emolliuntur, sed pertinaciùs, indurescunt, sed ita habeantur ne noceant.

6.
De hæresi
valida.

Neque Lateranense Concilium exigit, vt Principes inconsulto furore in hæreticos inuehantur: satis est pro viribus, pro rerum, locorum, tempo-

temporum statu bonâ fide allaborare, vt extirpentur. manu vnâ, tractu vno euelli furculus potest, arbor non potest. non eodem modo hæc, vt ille, excipienda est. denudantur fossione radices illius, nunc huic, nunc illi admouetur securis, atq; itur in circuitû, & præcisâ vltimâ tandem abit in ruinâ arbor. sed & prouidetur tamen, ne casu suo quemquam opprimat. non minori industriâ, & prudentiâ hæreses sunt tractandæ, cum nascuntur, adolescunt, inualuerunt. generatim id Principibus Magistratibulq; commendatum, vt nihil omittant, quod citra maius periculû in causa Dei præstare possint.

Cæterum si rebus in ancipiti stantibus, in vrbium v.g. deditio, Prouinciarum conciliatione, seditionis compositione, fidei interpositione publica pacta inita sunt, ea omnino seruari ius & iustitia dicitur, vt alibi diximus.

7. Denique Principes & Magistratus ea, quæ ad Religionem faciunt, omnia suo patrocínio tegere competit, personas, ædes sacras, fundos ac redditus, sine quibus diuinus cultus, Religionis exercitia, & necessarij in ea ministri exhiberi non possunt, exemptiones personarum, asyla, & libertates, ædium diuinarum, & rerum Ecclesiasticarum immunitates, quanta iura concesserunt, seruent, non imminuant; augeant, vt quò largiùs bonis temporalibus & in alios potestate sunt ornati, decorari, atque augeri cupiunt, eò sanctiùs quæ Ecclesiastici iuris sunt, tanquam Dei præcipua, eiusque patrocínio tecta venerentur, neque ab vllis lædi patiantur. *Trid. sess. 25. cap. 20.*

Quæ ad Religionem pertinent commendata habere debent Principes.

CAPVT V.

De Magistratuum designatione.

1. **Q**uoniam ad Supremam Potestatem pertinet Magistratuum creatio: fit vt si è Prouincia non abit, cui successor datus est, in Majestatem peccet, *l. 2. ad leg. Iul. Maiest.* & qui priuatus pro Magistratu se gerit, *l. 3. eod.* sed & qui se Imperio abdicat, nihil agat, *l. legatus. 10. D. de off. Præs. Hinc & Ducum & Comitum tituli à sola Majestate impetrantur. qui in Magistratuum maiorum vices suffecti nunc sunt. tamen ab Imperatore illi ab ijs etiam postulentur, qui Imperio non subsunt.*

2. Porro ad Magistratuum creationem quod attinet, inter ciuilia negotia explicatam, præsertim lib. 1. c. 42. superesse hinc videri potest, vt ijs, penes quos est rerum summa, & qui eorum consilia dirigunt, ac Iudices Magistratusque, quibus pro more regionis aliqua crea-

Explorandi & assumendi dignissimi.